

SZÉKI SOÓS JÁNOS
Mezőségi keserves

Üljön már le végre, hamarosan betódul a fél falu, láthatta őket, ott sorakoznak a piactéren, most adják le a reggeli tejet, tejpénzt is ma osztanak nekik, nálunk ez biztosítja az állandó jövedelmet, hamarosan úgy meglepik a csehót, mint maszatos kondérjaikat az átkozott legyek. Egy kicsit szusszannak, felhajtának néhány monopolt, attól még nem állnak fejre, mostanában keresztelték át R-24-re, mert tényleg huszonnégy százalékos, és ha egy nyalintásnyi likőrrel nyakon öntjük, tróger lesz a becses neve. Ne nézze már annyit azt a rozoga széket, fogja meg bátran, a többi sem különb, ezek még az aranykorszakból hagyományozódtak ránk, itt nem Magyarba vagyunk, ahol kitörlik a vendég ülepét, s a végén jól átverik. Támassza támlájával a falnak, így legalább nem vágódunk hanyatt, csak az ülepünkre huppanunk, amilyen magas vagyok, onnan is elérem a pultot, a fejemet nem kell, hogy lássa Mitru, úgyszintén tudja, hogy Iancut iszom, kérek magának is egy decit, meglátja, ízleni fog. Most nehogy az ital gazember névadóján akadjon fenn, és történelemórát tartson nekem! Lássunk hozzá minél előbb, mert az is előfordulhat, hogy öt perc múlva riadót fújnak, és el kell hagynunk a helyet, ugyanis, ha a kiállított őrszemek kettőt füttyentenek, fináncveszély van, olyankor Mitru gyorsan bezár, és egyenesen az épület alatti kukoricásba csörtet, ott várja ki a következő két éles füttyeszt, ami azt jelenti, hogy az éju-s szabályoktól megkerült ellenőrök megunták keresését, a szolgálati Dacia Logan már elporzott velük, és néhány napig újra lélegzethez, azaz italhoz juthatunk. A menekülés közben letört kukoricacsövekért általában nem kérnek pénzt a kerttulajdonosok, inkább leisszák Mitrunál, a kocsmától távolabbra eső kertszomszédokat ezért eszi a sárga irigység... Van úgy, hogy a fekete öltönyösök több napig is megszállják a falut, olyankor otthon maradunk, tudjuk fogni a Mónikát meg a Balázst, őket is az éju-tól kaptuk, úgy lökik a sódert, mint árvízkor a Nagypatak. Kérjünk meg egy-egy deci konyakot, nekem az első úgy esett, mintha a hátam mögé dobtam volna!

Egy fél disznó segítségével hirtelen kaptagyári munkássá avanszáltam. Ez még a revolúció előtt volt, amikor a hentesboltok polcain legtöbbször csak műanyag gyökérkefék virítottak, emlékeztetve a húsáru-

ért ácsingózókat, hogy amikor még rigó füttyentett a kertjünkben, ők is ilyeneket használtak a rozsdabarnára pörkölt hízó pucolásánál. Nagy ritkán kiszaradt füstölt köröm is lógott a pókhálós kampókon, amit a nép egyszerűen csak addidasnak hívott. Akkoriban két süldőért talán még valami komolyabb funkciót is betölthettem volna, amit apám sem akart, hiszen akkor nem segíthetek neki kaszálni, kapálni. Az éjszakai műszakból ritkán jutottam hazáig, reggel ott várt a falu elején, megállította a buszt, vastag ujjával megkocogtatta a poros ablakot, és várta, hogy leszálljak. Apám szó szerint a hegy alatt abrakolt, csak menet közben! Nyakamba akasztotta a kibontott tarisznyát, hogy amíg kiérünk a hegyoldalba, megreggelizhetem, legalább ezzel is előrébb leszünk, egyből nekiugorhatunk a munkának... A visszafelé induló késő délutáni buszt legtöbbször nekem is a határban kellett megállítanom, ha nem akartam lekésni az esti műszakkezdést. Az erőltetett menetnek a november végi első hó vetett véget, ugyanis a Hábádok-hágón tavaszig csak fogat, olykor egy elszánt gyalogos, no meg az örökösen rajta muzsikáló csípős szél kapaszkodott fel. Mielőtt beköltöztem volna végleg a városba, a csürgerendán lógó kapák közül leakasztottam a sajátomat, s egy nagy lendülettel kertünk alsó felébe hajítottam, ahová apám mindig kukoricát vetett. Erről jut eszembe a tejesarnokos Samu bácsi, aki egyszer azt mondta, hogy a kukoricát a kapa csinálja, ha csak közibe hajítod, fiam, már attól is kövéredik...

Mondja, maga nem fél tőlem? A fecsegő falu szájáról rám folyik a hab, legalább nem kapok lángra a sok konyaktól, azonban csak egy dologban lehetnek bizonyosak felőlem, ott voltak a temetésemen. Rajtam kívül mindenki ott volt! Pityókaültetéskor hantoltak el, talán ezért bújhattam elő a nyár derekán... Most várjon, össze kell szednem minden erőmet, oda kell mennem a „köves” Mártonhoz, sört viszek neki, ő csak azt iszik, azzal öblíti le a garatban megrekedt kőport. Igyekszem örökké a kedvében járni, hátha megesik rajtam a szíve, és levakarja nevemet a sírkőről, bár apám szigorúan megtiltotta neki, hiszen két jó fejőstehén árát adta érte, a többi költségekről nem is beszélve. Már azt se bánám, ha a nevem, születésem ideje rajta maradna, utóvégre az „Úr közel!” felirat is maradhat, nem igaz? Legalább a MEGHALT: 2007. MÁJ. 3-ÁN-t, és a NYUGODJÉK BÉKÉBEN -t csiszolná le róla, az ovális üveg alá helyezett fényképet tegnap szedtem ki. Néhány napja ott kaszálgatók egyedül, a kurátor mindig engem hív napszámba,

egyházi teendőiért a temetőkert szénafüvét kapja járandóságul. Tudja, milyen piszok érzés volt halottak napján ott állni? Apám direkte úgy helyezkedett mellettem, hogy jó ideig ne tudjak a sírkő mögé kerülni, nézzed csak jó hosszan, legalább ilyenkor bűnhődj, sziszegte rám, miközben a sírhantok előtt térdeplő, gyertyát szurkáló anyókák fekete kendőjük alól engem bámultak, kíváncsiságukban néhány pillanatra még a saját halottjukról is megfeledkeztek...

Munkatársaim javaslatára, a gyár közelében, egy frissen átadott, nem mondhatnám, hogy festékszagú

– a lakóknak kellett rendbe tenni – blokkba költöztem, a Pizsama fölötti első emeletre. Így hívták a földszinti kocsmát, ahová a férfiak néha pizsamában is leugrottak egy pofa sörre, nem bibelődtek az öltözködéssel, nehogy felébresszék a kocsmázásért örökké zsörtölődő asszonyaikat, akik lassan kezdtek megfárosodni, a Magyarból hozott dupla főzőlapos „kigyós” rezsó mellett szorgoskodva, alig tudtak megfordulni az amúgy is szűk konyhában. A kalóriadús ellátmány továbbra is érkezett otthonról, csak a vele járó tusakodás szűnt meg számukra. A vá-

rosban egyre több, jókora pocakot eresztett férfi bukant fel vagy fakadt dalra hetivásárok alkalmával a vasút melletti cigánykocsmában, ahová a portékáiktól megszabadult falusiak rendszerint zenészeikkel érkeztek. Itt a valamikori kezések minden Péter-Pálkor primásversenyt rendeztek, amelyen „A HEGEDŰ KIRÁLYA” mindig az öreg Pikili cigány lett. Miután feneketlen zsebébe gyömöszölte a vonójába húzott kopottas papírpénzeket, rajongói nagy derendóciával átkísérték a régi Korona vendéglőbe, ahol egy külön asztalnál helyet foglalva, hozzáláthatott a győztesnek kijáró fenséges ebéd elfogyasztásához, ilyenkor családja helyett is jóllakhatott... Egyszer a mi primásunkat is benevezte valaki. Hiába etettem, itattam, attól csak jobban izzadt, vonója valósággal reszelt a húron, a hegedű nyikorgott, látszott, amolyan kapás-kaszás paraszt zenész ő, a keze sem úgy jár, az ujjai

sem úgy mozognak, mint a Pikiliéi, aki a muzsikán kívül mással nem foglalkozik.

Lassan rájöttem, hogy a városka lakosságának hetven százaléka, közöttük én is, a környező falvak, tanyák, ha kisebb-nagyobb vesződéssel is, de állandó meleg fészket és biztonságot nyújtó tűzhelyeit cserélte blokkra. Hát ezért nem korzózott itt soha senki, csak mindig elrohantak valamilyen irányba, mintha éppen arrafelé akadna sürgős tennivalójuk. Az örmény őslakosok behúzódtak hatalmas házaikba, amelyekhez óriási, kövér hordalékos talajú belső kert is tartoz-

*Kékfestő dúc minta, Kiskun Múzeum.
Molnár István rajza*

zott, flangálás helyett azt művelték, a falusi származásúak meg úgy tartották, hogy oktalan bóklászásra csak a csordától elkullogott boldogtalan kisborjak fanyalodnak... A Pizsama fölött laktam, de nem ott ittam, az lassan a házasmemberek törzshelye lett, engem nemigen érdekelt, hogy hányszor és milyenet megy a gyerekeik gyomra, ki milyen trükkel szabadult el asszonya éles karmai közül a kocsmába, aki amúgy rendes, jóra való és igaza van, kell a fék, különben már mindannyian a kárhózat útján tévelygünk... Inkább a Katangát

választottam, oda jártak mind a korombéli legények, legtöbbjük ingázó, onnan csak egy ugrásra volt a buszállomás. Hiába érkezett el újra a kapálás, kaszálás ideje, már a vastag port okádó IRTA-busz is naponta kétszer felköhögte magát a Hábádok-hágón, de nélkülem. Apám megtalálta a kapámat, reggelente azt is vitte magával, remélte, hogy valamelyik délután csak megérkezem, de az autóbust már nem merte megállítani. Anyám mesélte, hogy egy hét hiábavaló várakozás után ő is elhajította az átkozott szerszámomat, csak az övé került este a többi mellé, attól fogva nem is várt rám többé. Lakásomban sem sokat tartózkodtam, estéként rendszeresen elvették az áramot, se fűtés, se meleg víz, rádióm, tévém sem volt, ami nem is hiányzott, csak a tolvaj suszterinasból lett pártfőtitkár hazudozása folyt belőle. Munka után rendszeresen betelepедtem a Katangába, zárás után néha

a szeplős Lénánál kötöttem ki, a Kandia cigánysoron. Ivócimboráimmal jutottam oda először, aztán mentem én magamtól is. Léna népes családjával együtt lakta a málló vakolatú picike szobát, ennek ellenére, amire odaértem, mindig kiürült, valahová mindig eltűntek, magunkra hagytak, előzékenységüket étellel, itallal honoráltam. A revolúció után nem sokkal az üzem is megszűnt, zsemben kiadott munkakönyvem, oldalamnál Léna lapult, esős tavasz volt. Szótlanul álltunk a fekete füstöt eregető buszok mögött, és bámultuk a degeszre tömött zsákjaik mellett várakozó gumicsizmás embereket. Utolsó ötven lejemből cigarettát és két jegyet váltottam hazáig, gondoltam, a visszakapott földek mellé ember is kell, koros

szüleim örülnek majd a segítségnek. Két év távollét után nem is számíthattam felhőtlen, örömteli találkozásra, főleg így, Lénával a jobbomon. Anyámmal nem is találkozhattam, érkezésünkör apám az istálló előtt foglalatoskodott, előbb csak bámult ránk, aztán ajka erős remegésbe kezdett, a kezében tartott vasvillával egyre hevesebben szurkált felénk, egy szót sem ejtett, csak fogai veszett koccanásait hallottuk, miközben mutatta, hogy „merre van Buda...”. Ezt érthettem úgy is, hogy számára megszűntem.

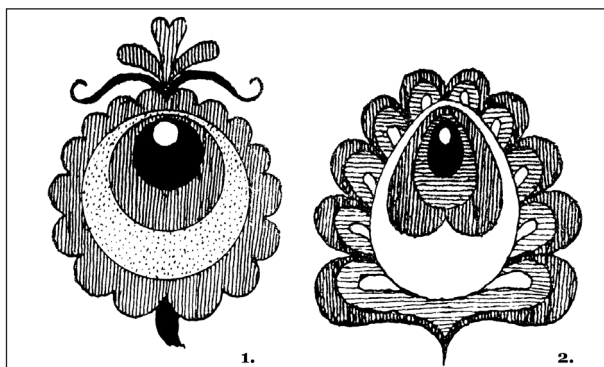
Ha sokallja, szóljon, legurítunk még valamit, aztán mindenki mehet, amerre lát. Budapestről hiába beszélek, maga azt jobban ismeri. Én is a Moszkova téri emberpiacon kezdtem, ahol munkát, pénzt reméltem. Jött is egy fehér ballonkabátos úriemberforma, hogy ő több hetes, jól fizető melót biztosít szállással, kosztal. Mihelyt a fejenként járó ötezer forint közvetítói díjat kezéhez adjuk, indulhatunk, a mikrobusz ott várakozik ránk a parkolóban. Mielőtt beértünk volna Budakeszibe, jótévőnk egy útszéli csárda előtt sűrű bocsánatkérések közepette megállította a finoman ketyegő járgányt, hogy sajnos tarthatatlan nagydolgára kell mennie, de sietni fog. Többet sohasem láttuk, sofőrünk pedig dühbe gurulva ránk zárta a kocsitólajtáját, és a Moszkova téri metrórendőrségig meg sem állt velünk. Azzal vigasztalta magát,

ha már fizetni úgysem tudunk, legalább legyünk jól elverve, a policok majd megmutatják nekünk a magyarok istenét. Összehasonlítva, a románokét már korábban ismertem, bátran állíthatom, hogy egy töről vágottak, akár édestestvérek is lehetnének.

Úgy látom, ma a fináncok is megkímélnék, ha marad még egy órát, Attila barátommal is találkozhat, nemsokára érkezik, a máramarosi csobánnál sofőr, hétfőn és pénteken sajtót szállít a városba. Három év anyaországi bolyongás után ő botlott belém, teljesen véletlenül, a Széna téri Kétlyukú borozóban. Jól hátba vágott, s így köszöntött: NYUGODJ BÉKÉBEN, TE ANYASZOMORÍTÓ CÍMERES ÖKÖR! TUDOD, HOGY TÉGED MA TEMETNEK OTTHON?

Amíg a pincér kihozta a kétszer három deci féledes badacsonyi szürkebarátot, Attila röviden vázolta a helyzetet. Szüleim, akik három éve semmit sem tudtak felőlem, nyomtalan eltűnésemről értesítették a rendőrséget, akik némi hálapénz ellenében azonnal keresésemre siettek. A beizzított szemfüles nyomozók néhány hét múlva értesítést küldtek, hogy megtaláltak a Bükkben, igaz, hogy holtan, akták nélkül és felismerhetetlenül, de az azonosítható bizonyítékok szerint, az eltűnésem bejelentésekor felvett jegyzőkönyvben foglaltakat teljes egészében kimerítem. Stimmel a szüleim szerint utoljára rajtam látott fehér sportcipő, piros póló és fekete füssnadrag. Szüleim nem akadékoskodtak, nem nehezítették a munkájukat becsülettel és hatékonyan végző derék rendőrök dolgát, megtört szívvel vették tudomásul, hogy tékozló fiuk valóban ezekben a göncökben lehelte ki lelkét a kincses város gyönyörű Bükk erdejében, és holtában az ő visszavonhatatlan megbocsájtásuk anygala örködjön fölötte.

A múltkoriban a kis tanítónő e helyről hívott, segítsék neki az iskola könyvtárban szekrényeket tologatni, éppen meszeln készülnék a gyerekekkel. Ott akadt kezembe egy összetépett könyvborító, csak pár szó volt olvasható rajta, tudom fejből: „az élet a legfontosabb iratlan törvény!”

Huszka József: *A magyar turáni ornamentika*
1. Vida Sándor kisujjszállási szücsmester műhelyéből,
2. Győr László ceglédi szücsmester műhelyéből